

Täysistunto

Keskiviikko 21.11.2018 klo 14.01—17.54

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain 17 ja 19 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.10 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Muistan jo omilta opiskelua ajoilta, ollessani 19-vuotias toisella paikkakunnalla asuva korkeakouluopiskelija, miten epäreilulta tuntui, kun muut opiskelukaverini saivat sen aikaista opintorahaa mutta minä en. Päätöksen perusteluna olivat vanhempieni tulot. Koin tämän siksikin epäoikeudenmukaiseksi, koska olin vastannut omista tuloistani ja menoistani usean vuoden ajan ja vanhempani kannustivat taloudelliseen itsenäisyyteen. Toki tuonaikainen opintoraha oli muutenkin pieni ja pakotti opiskelijat ottamaan opintolainaa ihan eri tavalla kuin tänä päivänä, jos kesätyöansiot eivät riittäneet talven yli selviämiseen.

Olen siis tyytyväinen hallituksen esitykseen, että vanhempien tulot eivät vaikuttaisi enää itsenäisesti asuvan 17-vuotiaan toisen asteen opiskelijan saamaan opintotukeen ja että hänellä olisi oikeus opintorahaan ja opintolainan valtiontakaukseen. Tämä on samalla tunnustus, että 17-vuotias opintotukea saava muodostaa oman ruokakunnan asumistukea hakiessaan ja hän kuuluu yleisen asumistuen piiriin. Aikaisemmin hänen on laskettu kuuluvan vanhempiensa ruokakuntaan.

Vaikka laki velvoittaa vanhempia olemaan taloudellisesti vastuussa alle 18-vuotiaista lapsistaan, ovat perheiden tilanteet kovin erilaisia. Esimerkiksi maaseutupaikkakunnilla ei kovinkaan usein ole toisen asteen oppilaitoksia eli tavallisimmin lukiota tai ammattioppilaitosta, vaan peruskoulunsa päättäneiden on muutettava pois kotoaan opintojensa perässä. Vallitseva lainsäädäntö on saattanut asettaa vanhempia hankalaan tilanteeseen, sillä yhteiskunta on osoittanut taloudellisen vastuun nuoren asumisesta ja elämisestä vanhempien kontolle.

Arvoisa puhemies! Esitetyt muutokset tasavertaistavat opiskelijoita, joten ne ovat erittäin kannatettavia.

16.12 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Tämä on pohjimmiltaan varsin simppele esitys, opintotukilain muutos. Itsenäisesti asuvan alle 18-vuotiaan opiskelijan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

vanhempien tulojen vaikutus opintotuen määrään poistuu. Tämä on hyvä muutos ja on linjassa myös vihreiden koulutuspoliittisten tavoitteiden kanssa.

Nostaisin esiin myös, kuten edellisessäkin kohdassa, sen, että meidän kannattaa jatkaa maksuttoman toisen asteen koulutuksen suunnittelua ja toivottavasti myös käyttöönottoa. Toivon, että se asia nousee esiin myös Suomen seuraavan hallitusohjelman valmistelussa.

Oppimateriaalilisä, jota käsitelimme tuossa aikaisemmin, on tärkeä lisäys monen opiskelijan arkeen ja hyvä sellainen, mutta katsoisin, ja vihreät katsovat, edelleen, että se ei aivan vielä riitä vaan isompia askelia maksutonta toista astetta kohtaan on otettava laajemminkin.

Eri tutkimuksissa on osoitettu — muun muassa Amisbarometristä käy hyvin ilmi — että erilaiset elämän kustannukset ja opiskelun kustannukset voivat olla esteenä sille, että opiskelija voi edes jatkaa kouluttautumista, ja voivat vaikuttaa siihen, tuleeko esimerkiksi negatiivisia keskeytyksiä toisen asteen koulutuksessa. Nämä ovat iso kysymys ammatillisella puolella, vähemmän lukiopuolella, mutta kuitenkin olennainen asia koko koulutuspolitiikan kannalta. ”

Toivon, että jatkamme tätä keskustelua niin, että jatkossa keskitymme ehkä enemmän vielä siihen, miten mahdollistamme toisen asteen maksuttoman koulutuksen kaikille ja miten tuemme erikseen heitä, joilla on erillisiä erityistarpeita.

16.14 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Joulua tulee monelle opiskelijalle tällä kertaa hieman joulun jälkeen. Tässä esityksessä siis ehdotetaan luovuttavaksi vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahan perusmäärään ja asumislisään, jos opiskelija on alle 18-vuotias ja asuu muualla kuin vanhempansa luona.

Arvoisa puhemies! Tämä on hyvää ja oikeudenmukaista norminpurkua. Itsenäisesti asuvalle alle 18-vuotiaalle opiskelijalle kuuluvat samanlaisia kuin muillekin opiskelijoille nämä edut ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa. Erinomainen ja tasa-arvoinen uudistus, ja kiitokset siitä opetusministerille.

16.15 Jukka Gustafsson sd: Tässä on nyt käsitellyssä toinen hyvä hallituksen esitys. Se on syytä ihan ääneen sanoa, kun tämä on niin poikkeuksellista, niin kuin kaikki hyvin tiedämme.

Mielelläni myöskin viittaan edustaja Olli-Poika Parviaisen puheenvuoroon, kun hän totesi, että hän toivoo edettävän myöskin tässä maksuton toinen aste -ajattelussa, joka siis liittyy tähän oppivelvollisuusiän nostamiseen, laajentamiseen ja sitä kautta myöskin sitten näihin maksuttomiin oppimateriaaleihin ja työvaatteisiin ym.

Arvoisa puhemies! Pyysin itse asiassa puheenvuoron sen takia, että eilen sivistysvaliokunta teki mielestäni jollei nyt ihan historiaa niin merkittävän päätöksen, kun me käsitelimme hallituksen esitystä koskien tämän oppimateriaalimaksun maksamista lukiolaisille, 46 euroa kuukaudessa. Siinä yhteydessä sivistysvaliokunta yksimielisesti teki lausuman, joka esittää, että selvitetään vakavasti, että voidaan luopua siitä kiellosta, että ei saa toimeentulotukea, jollei ole nostanut opintolainaa. Se on nyt kohtuuton tilanne monille 16—17-vuotiaille, kun on hetkellisiä tilanteita ja tarpeita, joissa toimeentulotuki voi olla tarpeellinen. Toivottavasti viimeistään seuraava hallitus korjaa tämän sitten, jollei aika nyt riitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

16.17 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen myös erittäin iloinen tästä lakiesityksestä, että vanhempien tulot eivät enää vaikuta 17-vuotiaan, itsenäisesti asuvan opiskelijan taloudellisiin edellytyksiin ja opiskeluun. Tämä mahdollistaa silloin entistä paremmin nuorten mahdollisuuden saada myös itselleen toisen asteen tutkinto, mutta viittaa myös siihen, mikä on meidän sosiaalidemokraattien tavoite ollut pitkään, että tavoitteena tulee maksuton toinen aste, joka mahdollistaa, että jokainen suomalainen nuori saa itselleen toisen asteen tutkinnon.

Lukiolaisten Liitto on muun muassa arvioinut ja laskenut sen, että lukion käyminen maksaa kokonaisuudessaan alle 3 000 euroa, 2 600—3 000 euroa. Myös toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkinto on suurin piirtein samaa luokkaa.

Joku aika sitten nuorisobarometri julkaisi arvion ja selvitti sitä tilannetta, mikä on nuorten koulutuksen keskeyttämisen taustalla, ja siellä todettiin, että joka neljännen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisen taustalla on rahapula, ja siitäkin syystä tämä lakiesitys tulee osaltaan sitä tavoitetta, että nuoret pystyisivät opiskelemaan ja saamaan itselleen toisen asteen tutkinnon. Kenenkään ei pitäisi jäädä vaille toisen asteen tutkintoa rahapulasta, ja tästä syystä me tarvitsemme maksuttoman toisen asteen tutkinnon.

16.19 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä esitys, ja edustaja Gustafsson sanoi, että toinen sellainen — näin se varmasti sitten on — tämän hallituksen aikana.

Mutta, puhemies, oikeastaan omassa puheenvuorossani haluaisin muistuttaa siitä kokonaistilanteesta, mikä on. On hyvä, että tämä yksityiskohta korjataan, se on tärkeää ja siitä annan tunnustusta ja arvostan sitä, mutta se tosiasiallinen tilanne monella opiskelijalla on hyvin hankala tänä päivänä. Me tiedämme, että aika rajuja leikkauksia opintorahaan on tehty tällä kaudella, merkittäviä, isoja leikkauksia, ja lienee selvää, että me esimerkiksi vaihtoehtobudjetissamme, joka viime viikolla esiteltiin, olisimme nämä leikkaukset perumassa, eli meidän mielestämme on aivan kohtuutonta se, että pienituloiset opiskelijat näillä opintorahaleikkauksilla on asetettu vaikeaan tilanteeseen.

Aiemmin tuli jo esiin myös se sosiaalidemokraattien tärkeä tavoite, että toisen asteen tulisi olla aidosti maksuton. Se palvelisi myös yhteiskunnallista tasa-arvoa ja antaisi kaikille meidän lapsillemme ja nuorillemme paremmat mahdollisuudet elämän eväisiin. Siksi toivon, että tämä iso uudistus, mitä me esitämme ja ajamme, tulisi toteutumaan toivottavasti mahdollisimman paljon lähitulevaisuudessa.

Puhemies! Sen verran ehkä vielä sanon opiskelijoiden tilanteesta ylipäätään ja yleisesti, että kun me nyt puhumme itsenäisesti asuvien opiskelijoiden kohdasta tässä esityksessä, niin tärkeää on tietenkin nähdä myös kokonaisvaltaisesti tilanne esimerkiksi asuntopolitiikan kannalta. On hyvin tärkeää, että meillä on kylliksi kohtuuhintaisia asuntoja, että niin opiskelija-asuntoja kuin ylipäätäänkin kohtuuhintaista vuokra-asumista edistetään, koska asumisen kustannus on sellainen, mikä monta kertaa lompakossa paljon tuntuu, ja siksi on tärkeää, että myös sitä pystymme tukemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Wallinheimo vielä.

16.21 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tekisi mieli ihan laittaa rasti seinään, kun täällä oppositio niin kehuu opetusministerin hallinnonalaan tulevia lainsäädäntöesityksiä. [Timo Harakka: Kannattaisi olla kuulemassa!] Ehkä ministeri Vehviläinen voi viedä ministeri Grahn-Laasoselle terveiset, että täällä todellakin kehuaan hallituksen esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

tyksiä. [Pia Viitanen: Mutta myös muistutetaan leikkauksista!] — Totta, ja itse asiassa hallitushan päätti kehysriihessä, että pienituloisten perheiden opiskelijoille ryhdytään maksamaan oppimateriaalilisää. Mielestäni tämä oli hyvä askel kohti sitä, mahdollisesti, toisen asteen maksuttomuutta, mitä täällä oppositiokin halajaa. Mutta merkittävä askel, ja siitä kiitos hallitukselle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.